

C. VYHODNOCENÍ VLIVŮ ZÁSAD ÚZEMNÍHO ROZVOJE NA STAV A VÝVOJ ÚZEMÍ PODLE VYBRANÝCH SLEDOVANÝCH JEVŮ, OBSAŽENÝCH V ÚZEMNĚ ANALYTICKÝCH PODKLADECH.

V ÚAP je provedena analýza vybraných sledovaných jevů v tematickém členění podle odstavce § 4, odstavce 1b vyhlášky (10 tematických okruhů a cca 90 vyhodnocených jevů včetně jeho vyhodnocení pro území Olomouckého kraje, územní diferenciacie je patrná z kartogramu A3), v tomto členění je provedeno i následující členění. Přitom je vnímána především souvislost jevů v 10 jednotlivých tematických okruzích, s přesahem do okruhů jiných (v zásadě vytvářející tři hlavní pilíře udržitelného rozvoje).

1. Horninové prostředí a geologie

1.1. Vybrané jevy dle ÚAP

- Dobývací prostory
- Chráněná ložisková území
- Zásoby ložisek nerostných surovin
- Poddolovaná území a sesuvná území

1.2. Stav v území dle ÚAP

Na území kraje se nachází řada ložisek nerostných surovin regionálního i nadregionálního významu, rozvoj těžby umožňuje i velké množství chráněných ložiskových území. Procento poddolovaných i sesuvných území je z hlediska celkové plochy kraje velmi nízké. Slabou stránkou je do jisté míry neexistence ložisek palivoenergetických surovin a jejich dobývacích prostorů, což mimo jiné znamená i to, že kraj je závislý na vnějších zdrojích energie (plyn a elektřina). Rozvoj těžby může mít pozitivní dopad z hlediska ekonomiky kraje a zvýšení počtu pracovních příležitostí, bude však mít negativní dopad na životní prostředí i krajinu, což se především týká nivy řeky Moravy. Vytěžená ložiska lze za příznivých podmínek změnit ve vodní plochy a využít pro rozvoj rekreace.

1.3. Vlivy ZÚR na stav a vývoj v území

Rozvoj těžby prožívá obrovskou expanzi a dochází k nadměrné exploataci ložisek v krajině. To nese negativa jak v lokalitě ložiska (vznik jezer, nutnost rekultivace a začlenění do krajiny, pokud je u ložiska zpracovatelský závod pak i hluk z výrobního procesu) tak a to zejména mimo lokalitu ložiska – odvoz skřívky a zejména suroviny ke zpracování, popř. přímo k odběrateli (zátěž a devastace komunikací, hluk, prašnost na trase odvozu, negativní vliv na plochy bydlení sídel). ZÚR stanoví podmínky pro využití ložisek a zamezení, popř. snížení negativních vlivů na území (specifické oblasti, podmínky pro využití ložiska). ZÚR tedy nezakazuje těžbu, ale pouze stanovuje pravidla v území pro snížení negativních dopadů v území (kumulace vlivů)

2. Vodní režim

2.1. Vybrané jevy dle ÚAP

- Chráněné oblasti přirozené akumulace vod
- Vodní plochy a toky
- Záplavová území
- Obce s vlastním zdrojem pitné vody

- Ochranné pásmo vodního zdroje II. a III. stupně
- Ochranné pásmo přírodního léčivého zdroje II. stupně

2.2. Stav v území dle ÚAP

Poměrně vysoký rozsah chráněných oblastí přírodní akumulace vod ukazuje na velké zásoby podzemních vod, které jsou podmínkou soběstačnosti kraje v zásobování pitnou vodou. Této situaci také odpovídá rozsah ochranných pásem vodních zdrojů. Většina obyvatel je napojena na veřejný vodovod, i když většina obcí nemá vlastní centrální zdroj pitné vody. Podprůměrný je rovněž rozsah vodních ploch v kraji, takže není možné jejich rozsáhlejší využití k výrobě el. energie či pro rozvoj rekreace a turistického ruchu. Velká část území kraje má sníženou retenční schopnost a poměrně značná část území je pokryta záplavovými územími.

2.3. Vlivy ZÚR na stav a vývoj v území

Z hlediska další udržitelnosti vodního hospodářství ZÚR navrhuje zvýšit retenční potenciál krajiny, zaměřit se na protipovodňovou ochranu a k zlepšení zásobování pitnou vodou navrhuje nové dálkové a skupinové vodovody.

ZÚR přejímají ze směrného vodohospodářského plánu návrhy lokalit vhodných pro akumulaci povrchových vod. Počet lokalit situovaný na území Olomouckého kraje je velmi vysoký a ochrana takového počtu lokalit způsobuje i velkou vázanost území pro budoucí realizaci záměru, nutnost přípravy přeložek dopravních cest, v mnoha případech i nutnost předpokládat demolice domů. Dalším průvodním jevem takto vymezených lokalit jsou konflikty s ochranou přírody (zásahy do chráněných částí přírody, zásahy do lesní půdy, apod.).

Neujasněnost zda lokality budou dále hájeny, či nikoliv způsobuje vnášení nejistoty do investičních záměrů a využití území (SVP versus PHP) a tím i snížení atraktivity území.

3. Hygiena životního prostředí

3.1. Vybrané jevy dle ÚAP

- Stacionární zdroje emisí
- Území v dosahu liniových zdrojů emisí (dálnice, rychlostní silnice, silnice 1. třídy)
- Obce s vysoce znečištěným ovzduším
- Obce se starými ekologickými zátěžemi
- Zastavěné území s vysokým rizikem výskytu radonu
- Skládky
- Ochranná pásma letišť

3.2. Stav v území dle ÚAP

Většina obyvatel žije mimo dosah emisí z významných liniových a bodových zdrojů. Problémy se znečištěním ovzduší se koncentrují především do velkých měst, kde se také negativně projevuje zvýšená hladina hluku z dopravy. Většina obcí je plynofikována, tento potenciál však není v menších obcích dostatečně využíván vzhledem k vysoké ceně plynu, takže především v zimním období je ovzduší znečišťováno exhalacemi z lokálních topenišť. Jižní oblasti kraje s vysokým poměrem zemědělské půdy trpí zvýšenou větrnou erozí, což vede k vysoké prašnosti, která je doplňována exhalacemi z průmyslových podniků a ze stále rostoucí silniční dopravy. Celková kvalita ovzduší je tak na jihu kraje podstatně horší než v severních horských oblastech, především v CHKO Jeseníky. Nadprůměrné množství obcí disponuje rovněž čistírnou odpadních vod, což přispívá k poměrně dobré kvalitě vod v kraji. Skoro polovina obcí má však na svém území staré ekologické zátěže, v menších obcích nejsou lokalizovány sběrný a sběrné dvory tuhého komunálního odpadu.

3.3. Vlivy ZÚR na stav a vývoj v území

ZÚR vymezují na zatížených silničních tazích přeložky silnic mimo zastavěná území. Vytváří se tím předpoklady pro řešení snížení vlivu hluku a emisí na plochy bydlení a současně se tím umožní zvýšit bezpečnost dopravy v zastavěných územích sídel.

4. Ochrana přírody a krajiny

4.1. Vybrané jevy dle ÚAP

- Nadregionální a regionální územní systém ekologické stability
- Obce s VKP registrovaným
- Obce s přírodní rezervací nebo památkou
- Chráněné krajinné oblasti a přírodní parky
- Evropsky významné lokality, ptačí oblasti – NATURA 2000

4.2. Stav v území dle ÚAP

Zhruba na desetinu plochy kraje jsou vymezeny chráněné krajinné oblasti a na dalších cca sedmi procentech plochy se rozkládají přírodní parky. Řádově podobnou plochu zauímají i evropsky významné lokality NATURA 2000. Ptačí oblasti jsou vymezeny na 17 procentech plochy kraje. Přírodně kvalitní oblasti se rozkládají především v severní hornaté části kraje, kvalitní stav přírody nalezneme i ve vojenském újezdu Libavá. Velká část kraje není pokryta souvislými plochami lesů ani trvalých travních porostů, takže její koeficient ekologické stability je velmi nízký. To má vliv i na rozvoj územního systému ekologické stability, které se podstatně lépe projevují v severní hornaté a lesnaté části kraje, vyznačující se naopak velmi vysokým koeficientem ekologické stability. Cca 11% obcí má na svém území registrovaný významný krajinný prvek a cca 15% obcí má přírodní rezervaci nebo památku.

4.3. Vlivy ZÚR na stav a vývoj v území

ZÚR navrhují ÚSES nadmístního významu. Návrh vychází z řešení generelu, který byl zpracováván v podrobnějším měřítku než ZÚR a byl řešen variantně s cílem eliminovat kolizní body mezi prvky ÚSES a zastavěným územím sídel (popř. i rozvojovými záměry obcí), liniovými jevy, ochranou nerostných surovin, záměry v oblasti protipovodňových opatření.

Vlivy koncepce ZÚR na ochranu přírody a krajiny a plochy NATURA 2000 viz kap. A a B.

5. Zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkcí lesa

5.1. Vybrané jevy dle ÚAP

- Lesy
- Vinice, chmelnice, sady
- Orná půda I. třídy ochrany
- Orná půda II. třídy ochrany

5.2. Stav v území dle ÚAP

Orná půda zabírá cca 40% území kraje, trvalé travní porosty asi 10% a lesy se rozkládají na ploše cca 36% území kraje. Podíl orné půdy se stále zmenšuje ve prospěch trvalých travních porostů a lesních ploch. Rozšiřuje se i zastavěné území. Vysoké procento zemědělské půdy spadá do 1. třídy ochrany ZPF, která je situována především v oblasti Hané, v nížině podél reky Moravy. Nejvyšší kvalita lesů se nachází především v chráněné krajinné oblasti Jeseníky. Jinak lesy trpí především špatným zdravotním stavem a nízkým stupněm přirozenosti, neboť převažují jehličnaté stromy. Orná půda naopak trpí větrnou a vodní erozí, snižováním produkční kapacity a vyčerpáním. Snižování významu zemědělské půdy z hlediska obživy obyvatelstva vede k jejímu vyššímu využití pro pěstování technických plodin, v blízké budoucnosti může jít také o nárůst ploch, na kterých se budou pěstovat plodiny vhodné pro výrobu biopaliv. Tento trend, opřený o

dobré možnosti mechanizovaného obdělávání půdy na velkých plochách, může pomoci ekonomickému rozvoji dnes stagnujících zemědělských oblastí.

5.3. Vlivy ZÚR na stav a vývoj v území

Zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkce lesa jsou ZÚR dotčeny zejména těmito záměry:

- liniové stavby dopravní infrastruktury
- založení prvků nadmístního ÚSES
- protipovodňová opatření a akumulace povrchových vod
- těžba nerostných surovin

ZÚR vymezuje významné rozvojové osy (které sledují v převážné většině významné dopravní cesty) a rozvojové oblasti. V rozvojových oblastech lze očekávat vyšší tlak na lokalizaci investičních záměrů a tím i tlak na vynětí zemědělského půdního fondu. Vymezením rozvojových oblastí ZÚR diferencují možnosti využití území, stanovují oblasti, kde bude rozvoj podporován a ostatní území, kde vstup velkých investičních záměrů nebude podporován. ZÚR sleduje tímto i cíl zachování charakteru a ochranu hodnot území mimo rozvojové oblasti a rozvojových osy (ochrana půdy, krajiny, hodnotných částí přírody) a zamezit živelnému a nahodilému rozrůstání urbanizovaného území do krajiny. Možnost lokalizace významných rozvojových ploch, které by umožnily řešit hospodářský rozvoj území vyznačujícího se velkou nezaměstnaností a nižší kupní silou a hospodářskou prosperitou, je velmi omezena. Využití území kraje pro lokalizaci velkých investičních záměrů je ovlivněno:

- v severní části kraje:
  - geomorfologii s výrazně zvlněným hornatým terénem
  - vysokým stupněm zalesnění
  - využití velké části území je vázáno akceptací limitů vyplývajících z ochrany přírody a krajiny (chráněné části území, kumulace přírodních i kulturních hodnot nadmístního významu)
  - využití části údolí je vázáno ochranou území pro budoucí lokality vhodné pro akumulaci povrchových vod
  - v území je velká kumulace ložisek nerostných surovin a prognózních zdrojů
  - velká část území se nachází v CHOPAV a využití území ovlivňují ochranná pásma vodních zdrojů
  - je nízká hustota osídlení a špatná dopravní dostupnost
- v jižní části kraje:
  - využití části území zejména údolní nivy řeky Moravy a Bečvy je vázáno akceptací limitů vyplývajících z ochrany přírody a krajiny (chráněné části území, kumulace přírodních i kulturních hodnot nadmístního významu)
  - v území je velká kumulace ložisek nerostných surovin-zejména šterkopísků
  - využití velké části území je vázáno akceptací záplavových území, protipovodňových opatření a ochranných pásem zdrojů pitné vody
  - ve východní části území kraje se nachází vojenský výcvikový prostor Libava
  - se v nížinných částech nachází velmi kvalitní půda , zpravidla I., popř. II třídy ochrany.

Vázanost území ochranou zejména přírodních hodnot, neposkytuje moc možností k rozvoji, aniž by nedošlo ke střetům s ochranou přírody. Strukturu osídlení, historické založení dopravních cest nelze jednoduše změnit, přemístit s cílem část území, ve kterém dochází ke kumulacím ochranných zájmů uvolnit a vývoj směřovat do míst, kde území není výrazně vázáno ochranou přírodních hodnot. Založené urbanizační osy a významné póly osídlení vznikají po staletí a je logické na ně navazovat v rozvoji a nezakládat nové osy a póly. To vyvolává zvýšené nároky na hybnost lidí i materiálů v území se všemi negativními projevy, mimo jiné i do zvýšených potřeb budování nových dopravních cest.

Záboru půdy se zejména v jižní části kraje, kde jsou koncentrovány póly osídlení a směřují zde urbanizační osy - i s vědomím toho, že půdu je třeba chápat jako jednu ze základních prakticky

neobnovitelných složek ŽP - nelze zcela vyhnout. Trváním na minimalizaci dopadu na zábor půdy nelze úspěšně vyřešit vznikající nerovnováhu mezi ochranou přírody a hospodářským rozvojem a soudržností obyvatel v území.

Přes uvedená odůvodnění k záboru zemědělské půdy je nutné v území při zpracování územních plánů a podrobné dokumentace, akceptovat stanovené zásady:

- trvat na intenzifikaci již zastavěného území, nezakládat v odloučených polohách nové satelitní sídliště a podnikatelské areály
- využívat nevyužité průmyslové plochy, při rozhodování o umístění nového záměru v území preferovat lokalizaci v nevyužitých plochách výroby a skladů (brownfields);
- poskytnout průkaz, že záměr nelze realizovat v obdobných lokalitách v obci s nižší třídou ochrany půdy a menším rozsahem vlivů na životní prostředí, s nižšími nároky na veřejnou infrastrukturu (při dodržení urbanistických principů a zásad);
- přednostně budou nové záměry umísťovány do stávajících proluk v návaznosti na zastavěná území obcí s akceptací min. vzdáleností nezbytné k zajištění požadavků na kvalitní prostředí;

Ve vymezených rozvojových oblastech se vzhledem k výše uvedenému očekává vstřícný přístup dotčených orgánů při řešení umístění nových podnikatelských aktivit nadmístního významu (chápe se tzv. velcí investoři, kteří mají zájem realizovat podnikatelskou plochu o výměře >50ha).

6. Veřejná dopravní infrastruktura

6.1. Vybrané jevy dle ÚAP

- Obce mající železniční stanici (zastávku)
- Obce na železničních koridorech
- Zastavěná území v dosahu dálnice nebo rychlostní silnice
- Obce na silnici I. třídy
- Letiště

6.2. Stav v území dle ÚAP

Většina obyvatel kraje má dobrou dostupnost dálnice, rychlostní silnice nebo silnice I. třídy. Připravovaná výstavba dálnice D1 směrem na Ostravu tuto dostupnost ještě zlepší. Problémy s napojením mají především obyvatelé Jesenicka vzhledem k tomu, že jejich hlavní přístupová trasa vede přes Červenohorské sedlo, kde již silnice I. třídy přestává vyhovovat současným nárokům na dopravu a hlavně v zimním období bývá obtížně sjízdná. Třetina obcí má železniční stanici či zastávku.

Na území kraje je situováno 8 letišť s tím, že dosud vojenská letiště jsou postupně uvolňována pro civilní přepravu, což může pozitivně ovlivnit rozvojové plochy v okolí těchto Letišť.

6.3. Vlivy ZÚR na stav a vývoj v území

Výstavba dálnice směrem na Ostravu a Polsko sice zlepší dopravní dostupnost, přivede však na území kraje další průjezdnou dopravu, čímž se zhorší situace především na rychlostní silnici R46. Pomocí by bylo urychlené dobudování dálnice D1 v úseku Kroměříž – Lipník n. B. nebo prodloužení rychlostní silnice R35 z Mohelnice do Hradce Králové, což by navíc pomohlo i přetížené dálnici D1 v úseku Brno – Praha. Dopad předpokládaných dopravních staveb, jako jsou vysokorychlostní trať nebo průplav D-O-L, zatím nelze ve všech souvislostech odhadovat.

Optimalizací veřejné dopravní infrastruktury je ZÚR výrazně podporována dopravní obslužnost území, včetně zvýšení možností pohybu za prací. Zejména posílení spojení Jesenicka (Javornicka) s jižní částí kraje je nutno považovat za hospodářskou prioritu.

7. Veřejná technická infrastruktura

7.1. Vybrané jevy dle ÚAP

- Obce napojené na plyn
- Obce disponující centrálním zdrojem tepla
- Obce s kanalizací a napojené na ČOV
- Obce s veřejným vodovodem
- Obce s instalací využívající obnovitelný zdroj energie

7.2. Stav v území dle ÚAP

Z veřejné technické infrastruktury jsou z hlediska rozvoje území limitujícími prvky zásobení elektrickou energií, plynem, teplem, pitnou vodou a odkanalizování území včetně systémů nakládání s tuhými komunálními odpady. Celé území kraje je dostatečně pokryto rozvodem elektrické energie.

Nadprůměrné je v kraji i vybavení obcí veřejným vodovodem a čistírnami odpadních vod, nicméně právě v pomalém budování kanalizačních sítí a dalších čistíren odpadních vod můžeme vidět jeden z největších nedostatků veřejné technické infrastruktury v kraji. Další rezervy jsou v oblasti obnovitelných zdrojů energie, které užívá zatím pouze 29 obcí, celkem 12 obcí pak disponuje centrálním zdrojem tepla, které však mohou potenciálně zásobovat cca třetinu obyvatelstva kraje. Na území kraje se nachází 19 skládek, které celkem rovnoměrně pokrývají potřebu, nedostatek spaloven tuhého komunálního odpadu vede k potřebě dalšího rozšiřování skládek.

7.3. Vlivy ZÚR na stav a vývoj v území

Vzhledem ke zvyšujícím se nárokům na spotřebu el. energie, ZÚR doplňují v území další páteřní vedení dálkových tras 400 a 110 kV, které mimo jiné posilují i připojení oblasti Jesenicka. Navrhuje se posílení VVTL Hrušky – Příbor o souběžnou novou trasu a navrhuje se doplnění sítě distribuční soustavy VTL plynovodů o další trasy, což může pomoci ještě zvýšit již tak vysokou úroveň plynofikace a zlepšit zásobování území plynem.

ZÚR v oblasti zlepšení zásobování pitnou vodou navrhuje:

- propojení skupinového vodovodu Mohelnice se skupinovým vodovodem Litovel;
- propojení skupinových vodovodů Prostějov a Pomoraví;
- připojení Plumlovsko na Vodovod Pomoraví
- propojení skupinového vodovodu Dub nad Moravou na skupinový vodovod Olomouc;
- napojení Potštátska na skupinový vodovod Hranice;
- chránit územní rezervu pro vodovodní přivaděč Hanušovice – Moravičany, přivádějící pitnou vodu z oblasti Ramzovského nasunutí až do Litovle, včetně propojení s Olomoucí.

Zásady územního rozvoje:

- stanovují jako prioritu dobudovat ČOV v sídlech s větším počtem obyvatel jak 2000
- deklarují v území podporu využití obnovitelných zdrojů.

V ZÚR dochází k návrhu doplnění a posilování veřejné technické infrastruktury zejména ve specifických a rozvojových oblastech, v souladu s potřebou zlepšení rozvoje hospodářských podmínek území OK.

8. Sociodemografické podmínky

8.1. Vybrané jevy dle ÚAP

- Dlouhodobá změna počtu obyvatel (1991–2005)
- Podíl obyvatel ve věku 0–14 na celkovém počtu obyvatel
- Podíl obyvatel ve věku více než 60 let na celkovém počtu obyvatel
- Obyvatelé se základním vzděláním
- Obyvatelé s vysokoškolským vzděláním

8.2. Stav v území dle ÚAP

Většina sociodemografických ukazatelů se v rámci kraje výrazně regionálně liší. Počet obyvatel se zvyšuje především v atraktivních obcích v příměstských regionech (okolí Olomouce, částečně i Prostějova a Šumperku) a v obcích s rekreačními funkcemi. Pokles počtu obyvatel se projevuje zejména v území ORP Konice, Přerov, Šumperk (Hanušovicko), dlouhodoběji se pokles projevuje i na Prostějovsku. Uvnitř měst klesá počet obyvatel. Vzhledem k průměru ČR je v kraji mírně příznivý podíl dětí a obyvatel v předproduktivním věku, projevující se zejména v okolí ORP Hranice, Jeseník (Javorník, Zlaté Hory) a Šumperk (Hanušovicko). Nízký podíl dětí (0–14 let) a jeho další pokles se projevuje v území ORP Prostějov, Olomouc (především vlastní město Olomouc) a Přerov. Ve městech klesá podíl dětí. Obecně roste podíl obyvatel v poproduktivním věku-vysoký podíl je zejména v území ORP Konice, Prostějov, Přerov a Litovel. Obyvatelstvo stárne i ve velkých městech, např. v Olomouci. Změnu, či alespoň zpomalení těchto nepříznivých trendů může přinést zejména zmenšování rozdílů podmínek hospodářského rozvoje se zaměřením zejména na regiony s vysokou nezaměstnaností a také zvyšování atraktivnosti zanedbaných částí větších měst, především panelových sídlišť.

8.3. Vlivy ZÚR na stav a vývoj v území

Ovlivnění vybraných sledovaných sociodemografických jevů (dlouhodobého vývoje počtu obyvatel a věkové struktury) na území Olomouckého kraje je v ZÚR nepřímé. Především vytvořením atraktivních podmínek pro bydlení promítající se do změny (stabilizace – eventuálně růstu) počtu obyvatel. Přitom tyto pozitivní změny jsou v ZÚR OK řešeny:

- zlepšením podmínek zaměstnanosti (vytvořením podmínek pro vznik nabídky ploch pro podnikání), které jsou rozhodující na většině území pro dlouhodobý vývoj počtu obyvatel, zejména preferencí podnikání ve specifických oblastech (hospodářsky slabých) se sociálně ekonomickými problémy
- vytvářením podmínek pro rozvoj veřejné infrastruktury, ovlivňujícím zásadně vybavenost sídel, zejména jejich dopravní dostupnosti s následným promítnutím do pohybu za prací, do škol a do změn počtu trvale bydlících i přítomných obyvatel,
- zvýšení vlastní obytné atraktivity sídel (řešení má větší prostor v územních plánech)

Možnosti ovlivnění vzdělanostní struktury obyvatel (zastoupení obyvatel se základním a vysokoškolským vzděláním) ZÚR jsou velmi omezené (podpora dopravní dostupnosti – vyjíždka obyvatel do škol, za vzděláním).

Vlastní plošné potřeby školství, ale i ostatní sociální veřejné infrastruktury je nutno řešit především na úrovni územních plánů obcí s návazností na oborové dokumenty (školství, komunitního plánování).

Při hodnocení vývoje a ovlivnění sociodemografických procesů v území je nutno zdůraznit, že je naprosto přirozené, že moderní občanská společnost neaspiruje na zásadní ovlivnění vývoje, preferuje „pouze“ jeho tržně konformní ovlivnění, zejména odstranění, zmenšení sociálních distorzí (ohrožujících soudržnost obyvatel území).

Je nutno předpokládat, že pokles počtu obyvatel kraje bude dále pokračovat v řadě území, uvnitř měst. Podobně bude dále klesat podíl dětí a obyvatel v předproduktivním věku, naopak poroste podíl obyvatel v poproduktivním věku. Všechny tyto jevy jsou v ZÚR vnímány. Jejich uplatnění je zásadní zejména při stanovení koncepce rozvoje obcí, která je nezbytná pro kvalitní územní plány obcí (založených na reálných bilancích budoucího vývoje principiálně definovaných v ZÚR OK).

9. Bydlení

9.1. Vybrané jevy dle ÚAP

- Místně obvyklé nájemné
- Nové byty získané v letech 2001–2004
- Podíl neobydlených bytu na celkovém bytovém fondu
- Podíl rodinných domů na struktuře bytového fondu

- Podíl bytových domů na struktuře bytového fondu

9.2. Stav v území dle ÚAP

Kraj má poměrně stabilní sídelní strukturu opírající se o jednoznačný pól rozvoje kraje – rozvojovou oblast ORP Olomouc, se silnými vazbami na okolí (Přerov, Šternberk, Prostějov). Jinak ale v kraji panuje značná územní diferenciací sídelní struktury s vysokým podílem malých obcí, především v území ORP Hranice, Šternberk, Přerov a Konice. Stále rostoucí atraktivita bydlení v Olomouci, Prostějově a okolí se projevuje i růstem cen bytu. Odlehlejší oblasti kraje spíše v cenách stagnují. Pro Olomoucký kraj je typický obecně podprůměrný podíl bytu v panelových domech a vysoký stupeň plynofikace obcí a domácností. Celkově podprůměrná intenzita nové bytové výstavby odráží zejména nízkou úroveň příjmů a vysokou nezaměstnanost, což se týká především regionu ORP Šumperk (přesněji Hanušovicko), Šternberk, Přerov, Mohelnice a Konice. Rovněž zaostává ve vybavenosti bytů zejména v okrajových územích. Postupně dochází ke vzniku specifických, z hlediska rozvoje bydlení rizikových území ve značné části kraje. Jedná se o území ORP Jeseník (Javornicko) a zejména o menší regiony, jako jsou Hanušovicko, Bouzovsko, Konicko, Kojetínsko a okolí VÚ Libavá. Hlavním ohrožením systému bydlení jsou degradace panelových sídlišť a různých specifických obytných oblastí, což je spojené především s koncentrací sociálně slabých a nekooperativních obyvatel a s růstem etnizace problému bydlení. Dále může ve spojení s odlivem obyvatelstva hrozit zánik trvalého bydlení v menších obcích, především mimo rekreační oblasti. Pozitivní obrát pak vyžaduje posílení nové bytové výstavby zejména v regionech s nízkou intenzitou nové bytové výstavby, zvýšení atraktivity bydlení u panelových sídlišť s využitím koordinované podpory regenerace. Naopak nelze připustit nadměrnou koncentraci nové bytové výstavby v rekreačních územích, která slouží pouze k sezónnímu využití a která tak mnohdy ohrožuje i vlastní rekreační potenciál území (např. apartmánové bydlení).

9.3. Vlivy ZÚR na stav a vývoj v území

Ovlivnění podmínek bydlení na území Olomouckého kraje je v ZÚR většinou nepřímé a je realizováno především vytvářením atraktivních podmínek pro bydlení. Atraktivita bydlení je chápána ve svém širokém pojetí (podmínek infrastrukturních, zaměstnanosti obyvatel, rekreační atraktivity okolí, nabídky ploch pro bydlení, až po vlastní podmínky obytného prostoru), které vytváří předpoklady nové bytové výstavby a stabilizace trvalého osídlení. ZÚR bydlení může ovlivnit zejména:

- návrhem zlepšení podmínek pro bydlení v sídlech, přes které vedou významné silniční tahy (návrhem přeložek mimo obytná území sídel)
- stanovením zásad pro ochranu krajiny, přírodních a kulturních hodnot. Vytváří se podmínky pro zhodnocení kvality prostředí kolem sídel
- stanovením zásad k zamezení nevhodných změn v území snižujících kvalitu prostředí pro bydlení (vymezení specifických oblastí pro těžbu, stanovení podmínek pro exploataci ložisek zejména v blízkosti sídel)
- návrhem nových koridorů pro dopravní a technickou infrastrukturu zlepšující zpřístupnění sídel a jejich zásobování pitnou vodou, el. energií a plynem
- zdůrazněním potřeby úplných bilancí bydlení v územních plánech obcí, zahrnující jak trvalé tak i druhé bydlení (včetně tzv. neobydlených bytů) s vazbou na koncepcí rozvoje obcí a oborové koncepcí rozvoje veřejné infrastruktury

Pro vývoj bydlení v území mají daleko vyšší a diferencovaný dopad obecné podmínky bydlení (regulace nájmu omezující pohyb obyvatel za prací z oblastí s vysokou nezaměstnaností) a program podpory bydlení (MMR, SFRB) ovlivňující alokaci nové bytové výstavby v území (např. donedávna dotující novou bytovou výstavbu luxusního bydlení v rekreačně atraktivních územích). Výrazný vliv na bydlení mají i změny životního stylu (růst hybnosti obyvatel-automobilizace) a hodnotových preferencí (poptávka po bydlení v kvalitním životním a rekreačním prostředí). ZÚR definuje obecná pravidla pro lokalizaci nové bytové výstavby v územních plánech a zejména

v rekreačních oblastech. U části procesů v oblasti bydlení je patrná absence ekonomických nástrojů ovlivňujících využití území – externalit, které systém územního plánování nemůže plně nahradit.

10. Rekreace

10.1. Vybrané jevy dle ÚAP

- Rekreační oblasti s celoročním využitím
- Rekreační oblasti se sezónním využitím
- Druhé bydlení – objekty rekreace (chalupy, chaty)
- Obce s lázeňským místem
- Obce s památkovou rezervací nebo zónou
- Obce s lanovou dráhou nebo lyžařským vlekem

10.2. Stav v území dle ÚAP

Olomoucký kraj má dobré přírodní předpoklady rekreace na většině svého území. Nadprůměrný rekreační potenciál je koncentrován především do oblasti Jeseníku (s přesahem do Moravskoslezského a Pardubického kraje), nalezneme jej však i v řadě městských sídel (zejména Olomouc). Tomuto potenciálu však neodpovídá současný stav infrastruktury pro cestovní ruch, který začíná u obtížné dopravní dostupnosti rekreačních lokalit a končí jejich nedostatečnou vybaveností. Malý podíl vodních ploch v kraji rovněž neumožňuje rozvoj těchto specifických druhů rekreace. Přesto lze na území kraje najít řadu významných přírodních i stavebních památek. V Olomouci se nachází nejvýznamnější z nich, památka UNESCO, kterou je soubor barokních kašen a sloupů. Slabou stránkou pak zůstává nevyužitý rekreační potenciál ubytovacích kapacit druhého bydlení (rekreační chalupy) v regionech Konice, Němčice nad Hanou, Moravský Beroun, Zlaté Hory, Javorník a Lipník nad Bečvou. Rozvoj rekreace je jednou ze základních možností posílení hospodářského rozvoje území zejména v regionech Javorník, Zlaté Hory a Hanušovicko s vysokými přírodními předpoklady rozvoje rekreace.

Zvyšováním kapacit však nesmí dojít ke snížení rekreačního potenciálu území nadměrným zatížením, zejména koncentrací nové výstavby rekreačního bydlení ve vybraných lokalitách.

10.3. Vlivy ZÚR na stav a vývoj v území

ZÚR vymezují specifickou oblast Jeseníky s vysokým potenciálem rekreačního využití území. V této oblasti se významně koncentrují rekreační aktivity nejrůznějších forem a to jak hromadné tak i individuální rekreace. Pro řešení problémů byly stanoveny zásady regulující:

- rozvoj ubytovacích kapacit v jednotlivých RKC, které jsou součástí specifické oblasti, z hlediska zatížení území jsou limitní konkrétní uvedené lůžkové kapacity;
- specifickou oblast Jeseníky, která sestává z 8 RKC, se navrhuje rozšířit v oblasti RKC Rychlebské hory o území obcí - Uhelná, Vlčice, Žulová, Kobylá nad Vidnavkou, Černá Voda, Velká Kraš a Vidnava;
- je stanoveno, že póly rozvoje cestovního ruchu pro specifickou oblast Jeseníky tvoří obce Jeseník, Javorník, Zlaté Hory a Staré Město;
- obecně jsou preferovány zásady přiměřenosti a koncentrace nových kapacit, zvýšené sezónnosti využití a kvality zařízení;
- v rámci vymezení nových rekreačních krajinných celků na území Olomouckého kraje ZÚR navrženo prověřit územními studiemi celkem 9 oblastí, ve kterých je vysoký potenciál k rekreačnímu využití. V těchto oblastech se navrhuje upřednostnit změny funkčního využití ploch ve prospěch rekreace, cestovního ruchu a příslušné infrastruktury dopravní, technické a cestovního ruchu.

Uvedené zásady by měly vést i k posílení hospodářské prosperity rekreačních území (snížení nezaměstnanosti obyvatel), posílení identity obyvatel s novými rozvojovými možnostmi a funkcemi území s konečným promítnutím do posílení soudržnosti obyvatel území.

11. Hospodářské podmínky

11.1. Vybrané jevy dle ÚAP

- Obce s rozvojovými plochami
- Obce se střední školou a bez základní školy
- Vojenský prostor a plochy vojenského zájmu
- Velikostní kategorie obcí
- Nezaměstnaní (aktuální stav)
- Podíl ekonomicky aktivních obyvatel pracujících v zemědělství
- Ceny bytu

11.2. Stav v území dle ÚAP

Největším kladem Olomouckého kraje je jeho převažující poloha v centrální části Moravy s koncentrovaným osídlením v rozvojové oblasti Olomouc (Přerov, Šternberk, Prostějov) s poměrně dobrým dopravním napojením. Velmi dobrá je také vzdělanostní struktura obyvatel, kdy se kraj pohybuje na 3. pozici z hlediska zastoupení obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Nejvýraznější slabou stránkou však je úroveň tvorby HDP, kdy se Olomoucký kraj ve srovnání s jinými kraji pohybuje na poslední příčce. Obecně vysoká je i míra nezaměstnanosti, která omezuje zejména rozvoj území ORP Jeseník, Uničov, Lipník nad Bečvou, Šternberk, Přerov a Zábřeh. Nejvyšší nezaměstnanost je koncentrována zejména do spádového regionu měst Javorník, Moravský Beroun, Hanušovice, Zlaté Hory, Lipník nad Bečvou a Zábřeh (včetně VÚ Libavá). Kraj je ve srovnání s jinými kraji na předposlední až poslední pozici podle úrovně hrubých mezd. Nejhorší vývoj najdeme v okresech Jeseník a Šumperk. Přispívá k tomu i nadprůměrné zastoupení obyvatel se základním vzděláním zejména v území ORP Konice, Mohelnice, Uničov, Šternberk a Jeseník. Dlouhodobě nízká mzdová úroveň a vysoká míra nezaměstnanosti, může v případě zvýšeného tlaku na pohyb obyvatel za prací vést k vyliďování hospodářsky slabých regionu. Proto je nutné větší využití potenciálu rozvojových oblastí na území kraje (rozvojová oblast Olomouc ve vazbě na Přerov, Prostějov a Šternberk, a menší rozvojové oblasti Šumperk – Zábřeh – Mohelnice a Lipník nad Bečvou – Hranice), s větší podporou ostatních regionálních rozvojových oblastí Uničov – Litovel, Jeseník (Mikulovice) a hranice kraje přesahující oblasti Kojetín – Kroměříž – Holešov.

11.3. Vlivy ZÚR na stav a vývoj v území

Ovlivnění vybraných sledovaných hospodářských jevů na území Olomouckého kraje je v zásadách územního rozvoje diferencované, s ohledem na šířku sledovaných jevů v ÚAP Olomouckého kraje. Např. jevy – velikostní kategorie obcí, ceny bytů by mohly být zařazeny i k podmínkám bydlení a obce se střední školou a bez základní školy k sociodemografickým podmínkám území. Tato připomínka se dotýká pouze formální stránky členění ÚAP OK.

Především je však nutno zdůraznit, že ovlivnění velikostní struktury obcí ZÚR je poměrně malé. Dlouhodobé procesy, koncentrace obcí (přinášející do určité míry výrazné úspory z rozsahu-velikosti osídlení) s přímými nástroji byly v ČR opuštěny po r. 1990 (tzv. středisková soustava sídel). Současné pojetí rozvojových oblastí, os a specifických oblastí nevymezuje sídla „neperspektivní“, naopak cílem je stabilizace tradiční polycentrické sídelní struktury a zmenšování územní diference sociálně ekonomických podmínek. Nastavení obecných podmínek v ZÚR by mělo vést k vyšší stabilizaci sídelní struktury, na druhé straně je stále nedostatečně řešenou otázkou regulace suburbanizačních procesů v zázemí měst a v rekreačně atraktivních prostorech.

Hospodářské podmínky území Olomouckého kraje zůstávají zásadním problémem pro posílení soudržnosti obyvatel území, což je mnohdy v současnosti podceňováno. Vysoká nezaměstnanost, nízká úroveň mezd a nepříznivý absolutní, ale i relativní vývoj příjmů vytváří předpoklady pro vznik

sociálního napětí v regionech, obcích, ale i menších lokalitách (zejména sídlištích). ÚAP OK pracují s dostupnými podklady v této oblasti (údaje o nezaměstnanosti obyvatel jsou poměrně dostupné, výrazně absentují údaje o příjmech domácností a hospodářském výkonu menších jednotek než je kraj). V samotných ZÚR je proto akcentován význam řešení obecných hospodářských podmínek a zejména zaměstnanosti obyvatel (návrh ploch pro podnikání, infrastruktury), které tvoří základ stabilizace a posílení soudržnosti obyvatel území.

Pokud se bude i nadále rozšiřovat rozsah území, které bude vázáno ochranou přírody, a budou zde stanovovány další omezující limity, bude řešení posílení hospodářského rozvoje obtížné a lze očekávat prohlubování nepříznivých podmínek v soudržnosti obyvatel území, zejména ve specifických oblastech kraje. Vstřícný přístup dotčených orgánů zejména v oblasti ochrany přírody při hledání konsensu ve využití a provádění změn v území, je základem pro nastolení rovnováhy v oblasti udržitelného rozvoje území kraje.